

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

та матеріального права, у потребі в окремому блоці норм в матеріальному трудовому праві, що дозволить у повній мірі уникнути можливих проблем з волевиявленням управненої особи щодо згоди на заміну судом способу захисту трудового права на належний спосіб захисту та, взагалі, проблем з маніпуляцією у застосуванні у практиці такої абстрактної категорії, як «ефективність способу захисту».

Список використаних джерел:

1. Вавженчук С. Я. Охорона та захист трудових прав працівників: підручник / С. Я. Вавженчук. 3-є вид. перероб та доп. – Х. : Право, 2021. – 592 с.
2. Постанова Верховного Суду від 26 січня 2021 р. Справа № 522/1528/15-ц. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95509407>
3. Проект Закону «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо забезпечення права на суд». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1696746>

Ключові слова: трудові права, захист трудових прав, способи захисту трудових прав, законодавство України.

Key words: labor rights, protection of labor rights, methods of protection of labor rights, legislation of Ukraine.

ВИШНОВЕЦЬКА СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

*Національний авіаційний університет,
завідувач кафедри цивільного права і процесу,
доктор юридичних наук, професор*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТРУДОВОГО ПРАВА У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

Глобальні процеси цифровізації визначають специфіку сучасної праці, нових форм її організації і соціально-трудових відносин. Гнучка зайнятість, формування електронної самозайнятості характеризують сучасний ринок праці, на якому інтелектуальна праця визнається основною. Сучасні процеси розвитку трудових відносин стають неадекватними класичним теоретичним уявленням про ринок праці. Це обмежує можливість обґрунтування і проведення ефективної політики як у сфері застосування праці, так і в економіці в цілому. Тим самим перед наукою постають нові дослідницькі задачі, вирішення яких потребує перегляду методологічних принципів і теоретичних основ аналізу нового виду трудової діяльності – інформаційної праці, зміни підходів до оцінки її результатів і рушійних сил, подолання ряду установлених стереотипів і догм, формування відповідних новій історичній ситуації пріоритетів у політиці і практиці управління соціально-економічними процесами.

В інформаційному суспільстві успішна зайнятість людини залежить від її здатності до креативності. Робота перетворюється в спосіб творчої самореалізації особистості. З'являється новий тип працівників, високий професійний потенціал яких робить їх незалежними від попиту і пропозиції на ринку праці: роботодавці самі прагнуть запропонувати їм умови для самореалізації особистості. Економічний статус таких працівників прямо залежить від їх професіоналізму і особистої здатності до творчості.

В сучасних ринкових умовах тільки отримання хорошої фундаментальної освіти не є запорукою успішної кар'єри. Значну роль відіграють якості працівника, що дозволяють йому реагувати на зміни у розвитку суспільства, продовжувати постійно розвиватись, підвищувати кваліфікацію і навіть проходити професійну перепідготовку у випадку необхідності відповідності змінам умов економіки і, як наслідок, попиту на ринку праці. Поступово відходять у минуле вузька спеціалізація і вузький професіоналізм; відроджується універсалізація через підвищення кваліфікації, постійне навчання і суміщення функцій і операцій. Специфіка сучасного ринку праці вимагає від працівника автономності, мобільності, креативності із залученням у професійну діяльність.

Відповідні вимоги висуваються й до наукових і науково-педагогічних працівників. Сучасний вчений повинен не тільки володіти необхідним набором компетенцій, уміти орієнтуватися в глобальній системі наукових знань і генерувати інноваційні рішення, а й сприймати реальні потреби в нових знаннях з боку суспільства, прагнути до безперервного особистісного й професійного росту [1, с. 20].

Якщо говорити про кадрові проблеми науки в закладах вищої освіти, то можна виділити насамперед такі з них. Нагальною проблемою є проблема належного, відповідного сучасним реаліям нормування праці науково-педагогічних працівників. Цей інститут, з допомогою якого визначається міра праці, адекватна затратам працівника на виконання роботи, потребує перегляду. Зокрема, потребують перегляду норми часу для планування й обліку роботи науково-педагогічних працівників, особливо в умовах дистанційного режиму роботи, який не знайшов у них відображення.

Деякі автори взагалі не підтримують ідею про доцільність нормування науково-дослідної роботи, яка розглядається як один із видів творчої нестандартної розумової праці, що має інноваційний характер і передбачає постійний пошук нових рішень, постановку нових задач, генерування нових ідей і вдосконалення методів, спрямованих на створення нового. Потребує зміни методологія оцінки ефективності науково-дослідної діяльності. Зокрема, такий показник як кількість цитувань статей у Scopus, Web of Science є для спеціалістів у галузі гуманітарних наук практично нездоланим бар'єром. При цьому публікаційна активність вченого не завжди є показником фундаментальності його праць.

На думку Ж. Шевальє, перспектива науки полягає в «якісному» викладанні права – воно не повинно обмежуватись простим описом чинного позитивного права, його завдання – створювати кадри, здатні орієнтуватись у сучасному динамічному світі [2, с. 119].

Рівень професійної підготовки випускників юридичних факультетів закладів вищої освіти часто не влаштовує ні роботодавців, ні споживачів цих послуг. Крім того, в країні спостерігається надлишок осіб, які мають вищу юридичну освіту; як наслідок, багато з них залишаються незатребуваними і змушені, таким чином, шукати себе в інших професіях. У зв'язку з цим очевидною є проблема забезпечення належної підготовки юридичних кадрів у сучасних умовах.

Отже, нова цифрова реальність висуває нові вимоги до правової науки і юридичної практики, що стосуються в тому числі розробки ефективних інструментів і моделей правового регулювання різних сфер суспільного життя.

Основними сучасними викликами науки трудового права є трансформація праці, розвиток цифрових технологій, розвиток нових моделей зайнятості, поширення на практиці різноманітних форм нетипової зайнятості, більшість з яких знаходяться поза межами правового поля, розвиток штучного інтелекту та його вплив на ринок праці, послаблення традиційних механізмів представництва працівників з допомогою профспілок.

Це зумовлює необхідність адаптації працівників до нових викликів шляхом забезпечення розвитку їх професійного потенціалу, в тому числі навчання новим професіям, приділення належної уваги нематеріальній мотивації працівників, побудови адекватної системи гарантій реалізації трудових прав осіб, залучених до нових форм зайнятості, законодавчого врегулювання нетипових трудових відносин, впровадження концепції досягнення балансу між роботою та особистим життям [3, с. 173–184].

Отже, потребують модернізації підходи до дослідження наукових явищ і процесів, способи отримання знань, що відображають наукову дійсність. А визначальною методологічною тенденцією розвитку науки повинна стати діалектична єдність практики, науки і освіти як орієнтир для інноваційних наукових досліджень в юриспруденції.

Список використаних джерел:

1. Вишновецька С. В. Окремі аспекти модернізації підходів до підготовки наукових кадрів у галузі права. *Модернізація підходів до підготовки наукових кадрів у галузі права* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 2 січня – 12 лютого 2023 року. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 20–24.
2. Chevallier J. *Doctrine juridique et science juridique. Droit et société*. P., 2002. N 50. P. 119.
3. Vyshnovetska S., Vyshnovetskyi V. Labor law science under modern challenges. *University Law Science and Education in the Challenges of Our Time* : collective monograph. Edited by prof. Irina Sopilko and prof. Mykhailo Smokovych. W., 2021. P. 173–184.

Ключові слова: наука трудового права, цифровізація, професійний розвиток, нормування праці науково-педагогічних працівників, науково-дослідна діяльність.

Key words: labour law science, digitization, professional development, standardization of the work of scientific and pedagogical staff, scientific research activity.

Корнілова Олеся Володимирівна, Калмикова Наталія Юрійівна	
Поняття та ознаки людського капіталу	432
Примаченко Іван Федорович	
Джерела відновлення зруйнованого економічного потенціалу України в повоєнний період	434
Лешанич Світлана Євгеніївна	
Підприємство в умовах європейського вибору та війни в Україні	436

СЕКЦІЯ 10

ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна	
Щодо законодавчого визначення понять колективної угоди та колективного договору	440
Yaroshenko Oleg	
The role of trade unions in resolving labour disputes	443
Вавженчук Сергій Ярославович	
До питання про ефективність способів захисту трудових прав	446
Вишинецька Світлана Василівна	
Європейські орієнтири розвитку науки трудового права у викликах сьогодення	449
Lagutina Iryna	
Right to strike and collective bargaining	452
Мельник Костянтин Юрійович	
До проблеми централізованого правового регулювання трудова і пов'язаних з ними відносин	454
Пижова Марина Олександрівна	
Щодо питання застосування гіг-контрактів	457
Бориченко Катерина Валеріївна	
Гарантії прав працівників при призупиненні дії трудова угоди	460
Краснов Єгор Володимирович	
Система органів із захисту прав у сфері соціального забезпечення	464
Гудзь Анна Олександрівна	
Суб'єкти правовідносин із недержавного пенсійного забезпечення	467
Пожарова Оксана Вікторівна	
Законодавче забезпечення праці домашніх працівників: сучасний стан	470
Потопахіна Ольга Миколаївна	
Поняття та зміст трудового договору з нефіксованим робочим часом	472